

Mededelingen van het Vogeltrekstation

Henk van der Jeugd

Evaluatie Vogeltrekstation

Op 13 december 2013 krijgt Vogeltrekstation een evaluatiecommissie bestaande uit Christiaan Both (afdelingshoofd dierecologie Rijksuniversiteit Groningen), Jacquie Clark (hoofd Britse ringcentrale bij BTO) en Ellen van Donk (afdelingshoofd aquatische ecologie NIOO-KNAW). De commissie zal op basis van een vooraf verstrekte informatie en naar aanleiding van interviews met werknemers van VT en andere betrokkenen een oordeel vellen over ons werk en advies uitbrengen. Op basis van dat advies zal het management van het NIOO een besluit nemen over de wijze waarop het VT binnen het NIOO zal worden voortgezet.

Deze evaluatie vloeit voort uit afspraken die zijn gemaakt na de laatste reorganisatie in 2008-2009. Tijdens de evaluatie wordt teruggeblikt op de ontwikkelingen van de afgelopen vijf jaar en wordt gekeken naar de strategie voor de toekomst. Het oordeel van de commissie is met name van belang om een het VT steviger te kunnen verankeren binnen het NIOO. We verwachten niet dat de evaluatie tot een negatief besluit zal leiden.

De vooraf verstrekte informatie bevat onder andere gegevens over de financiële handel en wandel van het VT en de personele bezetting. Over de afgelopen vijf jaar bestond de gemiddelde personele bezetting op het VT uit circa 3.4 fte (fte is een rekeneenheid waarmee de personeelssterkte kan worden uitgedrukt. 1 fte correspondeert met 1 volledig dienstverband van, in ons geval, 38 uur per week). Aangezien iedereen in deeltijd werkt is het aantal personeelsleden hoger, en varieerde tussen de 3 en 6 personen. Gemiddeld 2.6 fte is leiding en ondersteunende staf, de overige dienstverbanden zijn wetenschappelijk personeel.

Vogeltrekstation beschikt sinds 2009 niet langer over een vaste formatieplaats. De positie van hoofd wordt deels gefinancierd uit de zogenaamde strategische middelen van het NIOO, de rest van deze positie en de andere ondersteunende staf worden gefinancierd uit opbrengsten uit de verkoop en uit projectgelden. Het wetenschappelijk personeel wordt bekostigd uit grotere en kleinere derde geldstroomprojecten. In 2010 en 2011 is ook wetenschappelijk personeel betaald uit strategische middelen van het NIOO.

De begroting van VT beslaat jaarlijks ongeveer 3 ton. De eerste jaren was ongeveer één derde daarvan strategische middelen vanuit het NIOO, in 2013 is dat nog één vijfde. Omzet uit verkoop en ringmachtigingen aan professionals zijn goed voor ruim één derde (maar daar moet ook de inkoop van de materialen vanaf), het overige geld, één derde tot ongeveer de helft van de begroting, komt uit kleine en grote onderzoeksprojecten die worden uitgevoerd in opdracht van derden. Vogelbescherming Nederland is een belangrijke opdrachtgever, naast een scala aan kleinere opdrachtgevers. Van 2011 t/m 2015 worden onderzoeksgelden verkregen uit het grote [METAWAD](#) project, waarin VT projectpartner is.

VT produceert een toenemende stroom publicaties, zowel wetenschappelijk als populair. De laatste jaren worden vier tot acht publicaties in internationale wetenschappelijke tijdschriften gerealiseerd, en een evengroot aantal andere publicaties alsmede rapporten.

Gedurende de afgelopen vijf jaar is ondermeer geïnvesteerd in de rekrutering van nieuwe

ringers en het aantal actieve ringers in Nederland steeg met 25%. Website, database en Vinkentouw ondergingen metamorfoses en het certificeringssysteem werd verder geprofessionaliseerd. Er werden meer bijeenkomsten voor en door ringers georganiseerd en VT ging de boer op met een steeds mooiere stand om ons werk letterlijk aan de man te brengen. Er kwamen nieuwe handleidingen en een nieuw project: ring-MUS. De internetapplicatie GRIEL bleek een zorgenkindje en verbeteringen aan het systeem blijven nodig en zullen ook worden uitgevoerd. De komende jaren zullen verder gekenmerkt worden door het uitbouwen van onze demografische monitoringprojecten (CES, RAS en ring-MUS) en het doen van meer analyses op basis van de eigen gegevens. Ook zal meer en meer gewerkt gaan worden met andere vormen van tracking systemen zoals geolocators en GPS loggers. De samenwerking binnen en buiten het NIOO met verwante onderzoeksgroepen zal worden geïntensiveerd.

We hopen dat de evaluatiecommissie het werk van Vogeltrekstation op waarde zal weten te schatten en met een positief advies zal komen. Naar verwachting zal het eindrapport van de commissie eind december al gereed zijn.

Koninklijke onderscheiding voor Bennie van den Brink

Boerenzwaluw-onderzoeker Bennie van den Brink is op de Landelijke Dag van Sovon en Vogelbescherming op 30 november jongleden benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. De onderscheiding is een erkenning voor de jarenlange bijdrage die Bennie heeft geleverd aan het ringonderzoek aan vogels, en met name voor zijn werk aan boerenzwaluwen. Bennie ontving zijn eerste ringvergunning op 1 januari 1970 van het Vogeltrekstation. Dat moment markeerde het begin van een buitengewone carrière als vogelringer, onderzoeker en nationaal en internationaal gelouwd expert en beschermer van de boerenzwaluw, de 'ambassadeur van het boerenerf'. In de 43 jaar dat Bennie nu actief is als ringer gingen er meer dan 200.000 vogels door zijn hand van 150 verschillende soorten, voorzien van een metalen vogelring. Bennie is daarmee één van de meest actieve vogelringers van ons land, met een bijzonder grote staat van dienst.

Bennie heeft zijn ringcarrière in dienst gesteld van de boerenzwaluw, een vogelsoort die hem vanaf het begin af aan heeft gefascineerd. Er zijn weinig mensen die met een zo grote toewijding aan één vogelsoort hebben gewerkt. Gedreven door nieuwsgierigheid en autodidact als wetenschapper heeft Bennie met zijn werk een grote bijdrage geleverd aan onze kennis over de boerenzwaluw, en met name over het wel en wee van deze vogels in de gebieden waar ze een groot deel van hun leven doorbrengen, maar waarover zeer weinig bekend was: de Afrikaanse overwinteringsgebieden.

Maar Bennie heeft zich niet alleen maar voor de bescherming van boerenzwaluwen ingezet. Als actief vogelringer heeft hij met zijn ringwerk en zijn grote kennis ook op allerlei andere vlakken een belangrijke bijdrage geleverd. En Bennie is altijd bereid deze kennis en kunde met anderen te delen. Geheel belangeloos heeft Bennie een centrale rol gespeeld bij de opzet en uitvoering van het certificeringssysteem van Vogeltrekstation: als technisch instructeur heeft hij geen bijeenkomst gemist, en wanneer Bennie met een vogel in de hand op de voor hem kenmerkende rustige, maar gedreven toon de toehoorders wijst op de fijne kneepjes van het vak, hangt iedereen aan zijn lippen. Bennie heeft veel nieuwe ringers opgeleid en begeleid, en speelt daarmee een belangrijke rol bij het streven van Vogeltrekstation om het ambacht van vogelringer levend te houden en te

werken aan verjonging van het ringersgilde. Vrijwilligers zijn belangrijk voor het werk van Vogeltrekstation; zij vergaren immers de gegevens waarop ons onderzoek drijft.

In 2011 nam Bennie het initiatief voor een onderzoek naar de trek en overwintering van boerenzwaluwen met behulp van lichtloggers. Vogelbescherming en Vogeltrekstation waren meteen enthousiast voor het idee en financiering en praktische uitvoering waren snel geregeld. Bennie vormde het lokale dorps huis om tot opleidingscentrum en regelde eten. Zelden hebben we gezamenlijk een project gedaan dat zo spannend, leuk en leerzaam was voor alle betrokkenen en dat zo snel tot zulke prachtige resultaten leidde.

Vogeltrekstation is Bennie buitengewoon erkentelijk voor zijn werk, zijn toewijding en de enorme bijdrage die hij levert om het vogels ringen in Nederland in stand te houden en richting te geven.

Stages

Steeds meer studenten weten Vogeltrekstation te vinden voor een kortere of langere stage in het kader van hun studies aan MBO, HBO of WO. Melvin Pickhard van HAS Den Bosch is op 2 december gestart met de verwerking van de historische gegevens van ringdata van nestjongen.

Gaby Stoer heeft haar stage vanuit Helicon Velp begin november afgerond. Gaby heeft zich bezig gehouden met de invoer van historische gegevens en de voorbereiding en uitvoering van de open dag van het NIOO op 5 oktober. Ook heeft ze, zoals elke stagiair bij VT, allerlei hand- en spandiensten verricht die komen kijken bij de dageelijkse gang van zaken op het VT.

Tamar Reijnen heeft werkervaring opgedaan bij diverse afdelingen van het NIOO. Voor VT heeft ze zich bezig gehouden met de invoer van historische gegevens en de verwerking van de enqueteresultaten over lokvogels.

Ook stage lopen? Kijk op de website welke stage momenteel beschikbaar zijn (<http://www.vogeltrekstation.nl/vogeltrekstation/stages>). Staat er niets bij van je gading? Neem contact op voor een stage op maat. Eigen inbreng wordt altijd op prijs gesteld, we kijken dan samen of we een passende stage kunnen formuleren.

Publicaties op website

Met enige regelmaat brengt Vogeltrekstation rapporten uit naar aanleiding van kleine en groot onderzoeksoopdrachten. Deze rapporten zijn openbaar en te downloaden van de website (<http://www.vogeltrekstation.nl/resultaten/publicaties>). Ook is er een lijst van alle wetenschappelijke publicaties die de afgelopen jaren door het Vogeltrekstation zijn gemaakt.

Nieuwe medewerkers

Teus van Arkel is van eind november 2013 t/m eind januari 2014 in dienst om allerlei programmeerwerk aan GRIEL te doen. Teus zal een aantal van de grotere issues met betrekking to GRIEL proberen aan te pakken.

Martijn Versluijs is van november 2013 t/m januari 2014 in dienst om het project 'Geïntegreerde populatiemonitoring van vogels van de Waddenzee' af te ronden. Dit grote project wordt samen met Sovon uitgevoerd in opdracht van Vogelbescherming Nederland, en heeft tot doel op basis van demografische gegevens voorspelingen te doen over het wel en wee van een groot aantal karakteristieke vogels van de Waddenzee.

Pieter Coehoorn verlaat VT

Na drie jaar zal Pieter Coehoorn per 1 januari 2014 het Vogeltrekstation verlaten. De huidige regels die gelden voor het aanstellen van tijdelijk personeel dwingen ons om afscheid te nemen van Pieter. Pieter was gedurende zijn loopbaan bij VT met name het aanspreekpunt voor het ring-MUS project, de organisator van certificeringen en andere bijeenkomsten, en auteur van bijvoorbeeld de nieuwe CES handling. Daarnaast deed Pieter allerlei taken, van het beheer van de website tot het ondersteunen van Murad bij het werk met de database en het beheer en de inkoop van de ringvoorraad, om maar een paar dwarsstraten te noemen. Pieter heeft in korte tijd alle werkzaamheden op het VT onder de knie gekregen en is een gewaardeerd, en inmiddels eigenlijk onmisbaar, collega.

We vinden het enorm jammer dat we afscheid moeten nemen van Pieter. Zijn werk zal worden overgenomen door een nieuwe collega, waarvan de naam later bekend zal worden gemaakt. We wensen Pieter veel succes bij het vinden van een nieuwe baan, maar hopen ook stiekem dat hij zal terugkeren naar het Vogeltrekstation wanneer de daarvoor geldende termijn weer is verstreken.

Centre for Avian Population Studies

Maja Roodbergen is per 1 december 2013 aangesteld als kwartiermaker van het Centre for Avian Population Studies (CAPS). Dit centrum valt niet onder Vogeltrekstation, maar is een samenwerking tussen Sovon Vogelonderzoek Nederland, de afdeling dierecologie van het NIOO, de afdeling experimentele plantencologie van de Radboud Universiteit Nijmegen, Vogelbescherming Nederland en Vogeltrekstation.

Binnen dit centrum wordt de expertise van de deelnemende partijen optimaal benut en bundelen we lange-termijn gegevens met moderne analytische gereedschappen, inzichten in de populatiedynamiek van vogels en relevante vragen over het wel en wee van onze vogelpopulaties. 'Wat zijn de belangrijkste processen die fluctuaties in de aantallen vogels veroorzaken? Hoe kunnen we demografische gegevens gebruiken om trends te voorspellen? Waar bevinden zich de belangrijke bottlenecks in ruimte en tijd?' CAPS gaat dergelijke vragen beantwoorden door kennis en ervaring uit verschillende groepen met een diverse achtergrond bij elkaar te brengen. Door krachten te bundelen hopen we het natuurlijke loket te worden voor 'al uw vragen over vogelpopulaties' en denken we onderzoeksprojecten van de grond te kunnen krijgen die elke groep op zichzelf niet had kunnen uitvoeren.

Ringtangen tijdelijk niet leverbaar

De kleine Engelse ringtangen zijn uitverkocht in de webwinkel en zijn momenteel niet leverbaar. Ook elders zijn de tangen niet langer verkrijgbaar. Heel ringend Europa is helaas afhankelijk van dezelfde fabriek en deze heeft de productie gestaakt. Leverancier PORZANA probeert nu afspraken te maken met een andere fabriek om een ouder type ringtang (het model dat we circa vijf jaar geleden verkochten) weer in productie te nemen. Dit geldt ook voor het grote type engelse ringtang, waarvan wij via de webshop nog enkele exemplaren aan kunnen bieden.

Vogeltrekstation heeft al offerte gevraagd bij een metaalwarenfabriek, maar het bleek te duur om een dergelijk product in productie te nemen. We hopen op een snelle oplossing. Tot die tijd kan het een goed idee zijn om eens tussen je ringspullen te snuffelen en te kijken of je nog een oude tang hebt liggen. Als de nood aan de man komt kan je oude tang wellicht via Ringersnet van eigenaar wiselen en kun je een nieuwe ringer uit de brand helpen!

Open dag NIOO groot succes

De open dag van het NIOO op 5 oktober 2013 was een groot succes. Ruim 2200 mensen brachten een bezoekje aan ons markante gebouw aan de Droevendaalsesteeg te Wageningen. Vogeltrekstation was goed vertegenwoordigd tijdens deze dag met een uitgebreide tentoonstelling –opgezet samen met de afdeling dierecologie- over alle technieken waarmee we vogels kunnen volgen, van metalen ring tot de modernste GPS-loggers. De tentoonstelling trok veel bezoekers. Zo mogelijk nog meer bezoekers trokken de live ringdemonstraties. Vogels werden op een naburig terrein gevangen en vervolgens onder het oog van vele toeschouwers elk uur op het NIOO-terrein geringd, gemeten en weer losgelaten, waarbij alle handelingen werden toegelicht en uitgelegd en vele vragen uit het publiek werden beantwoord. De gehele dag door waren er vogels, en was er een leuke diversiteit aan soorten. Ekster en waterhoen deden het goed bij het publiek, en als laatste soort werd er een vuurgoudhaantje geringd dat vertederend en ontzag oogste bij de toegestroomde kijkers. Open dag gemist? Bekijk de [videoimpressie](#) van deze dag en kom over twee jaar, op de volgende open dag ook kijken! Op de open dag werd ook dokter ecologie geïntroduceerd. Dokter ecologie geeft antwoord op al je vragen over de natuur en meer, meestal met een knipoog! [Connect met de dokter ecologie Facebook](#).

RAS handleiding

Na de update van de CES handleiding, het verschijnen van de ring-MUS handleiding is nu de beurt aan de RAS handleiding. Deze is vrijwel gereed en wordt mogelijk nog voor kerstmis 2013 gepresenteerd. De handleiding is samengesteld door Duane van Hoogen en Pieter Coehoorn.

Jaar van de Spreeuw

2014 is uitgeroepen tot het jaar van de spreeuw. De spreeuw neemt in aantal hard af. Waardoor de spreeuw precies achteruit gaat, is niet bekend. Er zijn wel mogelijke oorzaken bekend, maar een exacte verklaring is er niet. Door de soort komend jaar extra te monitoren en daarbij gegevens te verzamelen van hun habitat en broedsucces hopen de organisaties meer grip te krijgen op mogelijke beschermingsmaatregelen.

De plannen voor 2014 zijn nog in de maak. Op dit moment verzamelen de organisaties alle reeds beschikbare kennis om tot een goed onderzoeksplan te komen. Ook Vogeltrekstation is betrokken bij de plannen. Hoewel er in Nederland heel veel spreeuwen zijn geringd weten we nog maar weinig van de in Nederland broedende spreeuwen. We willen graag meer jonge spreeuwen gaan ringen om onze kennis over met name de overleving in het eerste levensjaar te vergroten. Ook zullen er speciale nestkasten komen waarin u de spreeuwen met behulp van een camera kunt volgen. Uiteraard dienen dan ook de jongen in die nestkast geringd te worden. Meer hierover leest u binnenkort op onze website en op www.jaarvandespreeuw.nl

Verlenging ringvergunning

Vergeet u niet tijdig uw ringvergunning te verlengen voor het nieuwe ringseizoen 2013-2014. Uiterlijk 25 februari 2014 dient uw verlengingsaanvraag binnen te zijn zodat u op 1 maart 2014 uw nieuwe vergunning in huis kunt hebben. Om voor verlenging in aanmerking te komen dient u uw ringgegevens over 2013 ingevoerd te hebben in GRIEL. Wanneer er geen ringgegevens uit 2013 (of eerder) van u worden aangetroffen in onze database is het mogelijk dat uw vergunning niet wordt verlengd, of dat de verlenging vertraging oploopt.

Let op: sinds de invoering van GRIEL worden alle ringgegevens op naam van de

daadwerkelijke ringer ingevoerd. Dus ook als u bij een VRS ringt staan de door uw geringde vogels ook op uw naam (onder het gezamenlijke VRS project). Staan er op naam geen gegevens dan zullen wij u vragen dat toe telichten. Heeft u een goede reden waarom u in 2013 niets heeft geringd dan kunt u dit op het formulier aangeven en kunt u mogelijk toch voor verlenging in aanmerking komen.

Binnenkort zal er ook een digitale versie van het formulier beschikbaar komen op www.vogeltrekstation.nl. U hoeft het formulier dan niet te printen en op te sturen.